

CONSIDERAȚII ISTORICE ȘI JURIDICE DESPRE ARMELE ALBE

CLAUDIA MOȘOARCĂ

Problematica armelor este una actuală, cu adânci rădăcini în istoria umanității, acolo unde, la începuturi, omul se manifesta ca vânător și războinic. Și, fiindcă azi lupta de supraviețuire și cea pentru putere se dau cu aceeași intensitate, mijloacele puse în slujba lor pot reflecta măsura în care omul a evoluat tehnologic, ducând totodată povara atavică a violenței.

Pentru istorici, a vorbi despre arme și despre rolul lor înseamnă o retrospectivă a miilor de ani de artă militară. Însă odată cu primele norme juridice (derivate din arhaice cutume) ale umanității, se crea un cadru nou în care una dintre poziții era ocupată de arme ca instrumente ale faptelor de încălcare a drepturilor fundamentale ale omului. Transferul de interes în plan juridic a problemei armelor a necesitat o formulare textuală potrivită, în care să fie explicate nu doar natura lor, ci și condițiile în care acestea pot constitui un pericol în relațiile interumane, cât timp aceleași arme au fost și sunt indispensabile războiului firesc acceptat.

Studiul de față propune atât o sumară analiză a modului în care legislativul românesc și literatura de specialitate aferentă (juridică și medico-legală) reușesc să preia din cadrul cercetării istorice a armelor noțiunea de „armă albă” și să-i dea încărcătura juridică cerută de practica judiciară, cât și o definiție a armei albe, care să poată fi ancorată în realitatea penală românească. În final, o clasificare și o scurtă descriere a armelor albe vor da o imagine generală asupra acestei problematici în care perspectiva istorică este inerentă.

I. Perspectiva istorică

„Armele au ocupat un loc de cinste în mentalitatea oamenilor din toate timpurile, deoarece forța a triumfat prea des asupra rațiunii în evoluția istorică a societății, iar obținerea apoi menținerea puterii asupra unui teritoriu sau asupra unui grup uman s-au sprijinit mereu pe capacitatea de luptă”¹.

¹ Zeno Karl Pinter, *Spada și sabia medievală în Transilvania și Banat (secolele IX-XIV)*, Editura Banatica, Reșița, 1999, pag. 8.

Istoria nu se schimbă: de la primul hominid care a ridicat piatra deasupra capului pentru a-și lovi dușmanul sau animalul vânat ori vânător, până la tăcutul și perfidul asasin antrenat să-și ucidă victima cu o singură lovitură de cuțit, pentru un cont nou ivit în vreo bancă, omenirea nu a evoluat suficient de mult pentru a curma violența. Nu vorbește oare Biblia despre un Cain înrăit și ucigaș, sortit să fie primul criminal, înainte de a deveni un luptător? Și, pentru a-și justifica crimele, nu a inventat omenirea conceptul războiului? Ceea ce le leagă, dincolo de mobilul și scopul unei lupte ofensive și defensive, sunt armele.

Forța brațului uman în pârghie, exercitată asupra unei pietre sau unei crengi solide, a generat primele mijloace de luptă - uneltele², omul rămânând secole de-a rândul „tool-using hunter”³. De fapt, prima treaptă urcată de om în evoluția sa a fost când el a devenit un „animal fabricant de unelte”⁴. Momentul transformării uneltei în armă a coincis de fapt cu momentul stabilirii noțiunilor de tactică individuală⁵. Indiferent dacă lupta se dădea contra semenului sau contra animalului, ea deja era diferențiată în lupta corp la corp și lupta îndepărtată, ofensivă sau defensivă. În lupta cu animalul, frica⁶ și instinctul de conservare au generat defensivă, iar siguranța și nevoia de hrană, atacul (ofensivă). Închihuindu-ne acele înnegurate vremuri, ne place să ne imaginăm că, expus continuu pericolului, hominidul a fost nevoit să-și dezvolte simțurile și inteligența, astfel devenind creatorul uneltei –arme, o piatră ascuțită cu care ucide și jupoaie animalul. Sau dacă el a lovit prima dată un semen și a găsit utilitatea unei bâte, cu care abia apoi a hăituit și lovit fiara, nu mai este atât de important pentru istorie.

„Omul, la început și mult timp după aceea, până foarte aproape de vremile noastre, nu a făcut deosebirea pe care o facem azi între unelte și arme, căci nu făcea scule numai cu menirea de a le folosi ca arme, ci ca o unealtă cu scopul general de a-i mări puterea de lucru sau de distrugere”⁷.

Cele mai vechi unelte –arme descoperite pe teritoriul României sunt pietrele alungite sau rotunjite și cele lucrate (cu vârf și tăiș) –numite „coups de poing”-; cu siguranță însă că existau și pari și bâte din lemn și piele, însă păstrarea lor un timp extrem de îndelungat nu a fost posibilă, fiind materiale ușor degradabile⁸.

² Gen. Radu Rosetti, *Istoria artei militare a românilor – până la mijlocul veacului al XVII lea*, Grupul Editorial Corint, București, 2003, pag. 4.

³ O.G.S.Crawford, *Historical Cycles in Antiquity*, 1931, pag. 13 – citat de Radu Rosetti, *op.cit.*, pag. 4.

⁴ „tool making animal” – Crawford, *op.cit.*

⁵ Radu Rosetti, *op.cit.*, pag. 5.

⁶ Zeno Karl Pinter, *op.cit.*, pag. 8.

⁷ Radu Rosetti, *op.cit.*, pag. 5.

⁸ *Ibidem.*, pag. 9.

De fapt, astfel de unelte – arme sunt răspândite uniform pe întregul glob, ceea ce i-a făcut pe istorici să concluzioneze că, la începutul cuaternarului, omul ocupa cea mai mare parte a suprafeței globului⁹.

La sfârșitul epocii de piatră, armele erau diversificate: băte, topoare din piatră sau os, pumnale din piatră și os, sulite, lăncii, arcuri cu săgeți, praștii. Silexul șlefuit se transformă în primul pumnal de piatră, care mai apoi se leagă ca vârf de o prăjină (dând naștere sulitei și lăncii) sau de o vergea (prima săgeată)¹⁰. Toporul a rezultat din transformarea treptată a unei măciuci cu capul foarte gros, căreia i s-a atașat apoi prin legare, o piatră, „care, paralel cu dezvoltarea coup de poing-ului, s-a ascuțit dând naștere toporului”¹¹.

În epoca bronzului, păstrându-se totodată și unelte-arme din piatră, apar noi sau îmbunătățite arme: toporul de cupru și bronz, securea de bronz, pumnalul de bronz și cupru, spada de bronz (ca un pumnal alungit), sulita, lancea, secera de aramă și bronz, praștia, săgeți și scuturi de bronz. Astfel de arme se foloseau în Dacia, așa cum indică descoperirile arheologice.

În epoca fierului, armele câștigă o construcție solidă datorită noii materii prime, iar procesele de fabricație se dezvoltă și profesionalizează. „Armele reflectă poate cel mai bine nivelul dezvoltării tehnologice a epocii în care au fost create”¹².

În Dacia, fierul a fost preluat în secolul 7 î.e.n. de la sciți, iar până la războaiele lui Traian, armamentul din fier consta din spade, săbii, pumnale (kosorul dacic), topoare, securi duble, lănci, scuturi, praștii și arce cu săgeți¹³.

Câteva izvoare arheologice românești ne aduc informații în acest sens: cea mai veche fosilă a unui om modern (34.000-36.000 ani) – Peștera cu oase (2002); cel mai vechi conflict armat pe teritoriul românesc – zona Schela Cladovei (Drobeta Turnu Severin), unde s-au găsit în oasele unor schelete vârfuri de săgeți; cel mai vechi obiect de fier pe teritoriul românesc – topor de tip celtic, secolul al XIII-lea î.e.n., la Lăpuș –Maramureș; cea mai veche armă din fier descoperită la Nord de Dunăre – o spadă din secolul al XII-lea î.e.n.¹⁴.

De observat este următorul aspect: din unealta –armă de la începuturile epocii de piatră, treptat se va desprinde arma, fără utilitate gospodărească (agricultură, munci domestice), cu dublă destinație: vânat și război. Atâta timp cât toporul se folosea și la tăiat copaci, și la ucis animale, dar și în luptă, îi putem acorda statut de unealtă – armă, în funcție de momentul și locul în care se uzita. Dar spada, deja aflată în dotarea luptătorilor, nu mai poate fi considerată decât o

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Radu Rosetti, *op.cit*, pag. 11.

¹¹ *Ibidem*, pag. 12.

¹² Zeno Karl Pinter, *op.cit.*, pag. 8.

¹³ Radu Rosetti, *op.cit.*, pag. 22.

¹⁴ *Ibidem*, pag. 517.

armă în sensul strict, esențial, al cuvântului. Însă cu siguranță că ea era folosită și în întrecerile sportive sau luptele de gladiatori, unde omul nu înfrunta doar omul, ci și animalul, într-o bătălie care nu avea nimic comun cu vânătoarea.

Din aceste considerente, arma va fi înțeleasă ca orice instrument (unealtă, obiect) folosit pentru atac și apărare, indiferent dacă destinația ei primară a fost una domestică, vânătorească, sportivă sau de luptă. În sprijinul acestei idei vin mărturiile istorice, care ne arată că în Dacia, ostașul nu se deosebea de locuitor, ca la Egipteni, Greci, Romani, acesta fiind deopotrivă țaran, agricultor și vânător. Același lucru se întâmpla, cu secole înainte, și la popoarele devenite acum cuceritoare, având armate profesionale.

Pe Columna lui Traian se observă că dacii au alt tip de armament față de romani, procedeele lor de luptă fiind inspirate și determinate de practica vânătorii și a păstoritului¹⁵. De aceea, geto-dacii „preferau lupta de departe, pentru care pregătirea lor vânătorească, știința folosirii adăpostului de vederi și lovituri ce le dădea terenul, îi pregătea îndeosebi”¹⁶.

Pentru prima dată se va vorbi de arme albe atunci când va apărea o primă manifestare de simbolistică a armelor, ce se va dezvolta în Evul Mediu timpuriu, pentru ca să exacerbeze apoi în perioada cavaleriească târzie. Xenophon consideră că nobilii trebuie să folosească numai armele albe, lăsând arcu și praștia pentru sclavi.¹⁷ Înțelegem, deci, că arma albă era utilizată exclusiv în lupta corp la corp, onorabilă, denotând curaj și forță, în timp ce restul instrumentelor de luptă, arc, praștie, mai târziu arbaletă, primeau o conotație negativă, fiind considerate arme viclene, ce răneau și omorau de la distanță, demne doar de oameni simpli, fără un statut social nobil. „Deja în Grecia clasică a lui Euripide, regele Argosului își exprimă disprețul față de arcașul Heracles și cu acest prilej expune magistral concepția epocii despre eroism, lupta dreaptă și implicit, despre armele nobile și cele generatoare de lașitate”¹⁸. În mediul cavaleresc, arcu și arbaleta sunt considerate arme nedemne, deoarece duc la lașitate, fiind folosite la distanță. În 1139, al doilea Conciliu de la Lateran anatemizează meșteșugul arbaletierilor și al arcașilor, „ucigaș și urât de Domnul”, fiind totodată interzisă folosirea lui „în contra creștinilor și catolicilor”¹⁹. Diferența dintre armele bune și armele rele este bine reprezentată și în iconografie, unde îngerii apar înarmați cu spade și scuturi, iar diavolii luptă cu arcu și săgeți, sulite și harpoane²⁰. Singurele cazuri în care eroii se folosesc în luptă de arme „nedemne” sunt cele ale luptei popoarelor sau

¹⁵ *Ibidem*, pag. 30.

¹⁶ *Ibidem*, pag. 31.

¹⁷ Radu Rosetti, *op.cit.*, pag. 31.

¹⁸ Zeno Karl Pinter, *op.cit.*, pag. 34.

¹⁹ *Ibidem*, pag. 35.

²⁰ Secolul XII.

grupurilor sociale oprite²¹: la evrei, unde David îl doboară pe Goliat cu praștia (totuși, lovitură de grație e dată tot cu spada), la helveți, unde Wilhelm Tell mănăiește cu măiestrie arbaleta, sau la englezi, unde acțiunile haiducești ale arcașului Robin Hood devin subiecte de baladă.

Divagația scurtă în simbolistica armelor ne-a ajutat să înțelegem că arma albă ar putea fi doar aceea care însoțește puterea luptătorului în confruntarea directă, corp la corp, cu dușmanul. Albul ar deveni, în această situație, simbolul purității, al vitejiei și onoarei, și nu reflectarea materială a materiei prime din construcția armei. Căci și o ghioagă se folosește în lupta din aproape, iar materialul ei este lemnul. Aceste observații însă sunt doar supoziții, căci pentru a le da înfățișarea de constatări, ar trebui puse cap la cap toate sursele istorice cu referire la simbolistica și terminologia domeniului armelor.

Urmând evoluția armelor, vom observa că tot mai mult arma se personalizează și devine simbolul celui care o poartă. „În perioada medievală, omul era legat de armele sale, relația fiind mult mai personală și subiectivă decât în prezent, iar motivația acestei situații trebuie căutată atât în realitățile istorice ale epocii, cât și în motivația spirituală a unor perioade mai vechi”²². La germani, propunerile comandantului militar erau aprobate sau dezaprobat de adunarea oamenilor liberi prin zdrăngănitul armelor. Tânărul devine membrul societății abia după botezul armelor: spada, lancea și scutul sunt zestrea bărbatului, semne ale maturității și obiecte ce vor fi îngropate ulterior în mormântul personal²³. Arma este deci simbolul poziției sociale și al apartenenței la un grup de prestigiu, cum va fi cel al cavalerilor ordinelor militare și creștine, cu rădăcini adânci în mercenariatul din secolele anterioare. Literatura alegorică medievală arată cum orice veșmânt, armă sau gest cavaleresc devin simboluri ale unor virtuți și calități creștine. Arma cavalerului ce luptă cu păgânii, întruchipare a răului, este purtătoare de noroc, supranatural, divin. Iar spada imperială, purtată de spătar în ceremonii, este un simbol al puterii lumești, ca rang și forță. Valoarea armelor este deci multiplă: în război – piesă militară; ceremonială; simbolistică; sau dar de preț – de exemplu, cavalerul sau nobilul care își dăruia spada unei biserici făceau un mare sacrificiu și își arătau astfel respectul față de edificiu. Iar învingătorul în bătălie primea ca dar arme²⁴.

Alături însă de armele folosite de un singur luptător, fie pentru lupta aproape, fie pentru cea la distanță, existau încă din antichitate mașinile de război, care pe parcurs vor fi mult perfecționate, pentru ca, odată cu apariția prafului de pușcă, să se renunțe la ele. Este vorba, desigur, de berbec, catapultă etc., care fiind de mare construcție, trebuiau manevrate de mai multe persoane.

²¹ Zeno Karl Pinter, *op.cit.*, pag. 35.

²² *Ibidem*, pag. 31.

²³ Jacques Le Goff, *Omul medieval*, Ed. Polirom, București, 1999, pag. 85.

²⁴ Zeno Karl Pinter, *op.cit.*, pag. 53.

La N și S de Dunăre, vlahii au un armament și o tehnică militară de inspirație dacică, cu influențe slave și tătare (secolele III-XIII en.). Acum, ca și în secolele XIV-XV, „armata nu este decât instrumentul prin care conducerea politică își impune, în ultimă instanță, voința sa în relațiile internaționale”.²⁵ Serviciul militar este o îndatorire obștească derivată din folosirea gliei, astfel că țărani erau chemați la luptă cu hrana și armamentul lor. Iar lupta era întotdeauna defensivă, de scurtă durată, căci nu se putea duce un război „cu o armată alcătuită din toate brațele bărbătești”²⁶. Pentru că meseria armelor nu avea aceeași dezvoltare ca în statele din vest, specializarea și simbolistica lor erau mai reduse.

Chiar și după apariția primelor bombarde (secolele XIV-XV), „armamentul de care se foloseau românii era tot cel din trecut: arce cu săgeți și cu tolbe, sulite, măciuci, pietre, scuturi, săbii, spade, pumnale, praștii, arcanе, topoare, securi, seceri, coase”²⁷. La acestea se vor adăuga arcu asiatic, arbaletе, coifurile și platoșele, chiar armele de foc – portative și artileria.

Cu timpul, puștile, pistoalele și tunurile câștigă întâietate în dotarea armatelor, armele albe ca spada, sabia și pumnalul devenind treptat arme de ceremonii, de duel sau sportive. Fenomenul se datorează nu doar perfecționării armelor de foc, ci și scăderii costurilor de producție a acestora, făcând lesnicioasă cumpărarea lor și utilizarea la scară largă.

Dacă la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, în dotarea soldaților participanți în războaiele de eliberare mai intrau săbiile și pumnalele, la mijlocul secolului XX armamentul era compus, în genere, din arma de foc, baioneta și un cuțit. Puterea de distrugere a prafului de pușcă a luat locul onoarei luptei drepte.

Istoricii sunt determinați, în aceste condiții, să împartă armele în două categorii: prima, armelor albe, a doua, a armelor de foc, care se bazează pe forța de proiecție a gazelor și pe viteza proiectilului și a puterii lui de pătrundere în țintă. Deci, singura diferență dintre cele două categorii se referă la utilizarea prafului de pușcă, orice armă putând fi integrată mai ușor uneia sau alteia, prin eliminare. În aceste condiții, pare că înțelesul de armă albă se explică mai precis prin „armă care nu se încadrează în categoria armelor de foc”.

Dacă în istoria artei militare a popoarele civilizate, cu deosebire în cea a românilor, despre care putem vorbi în mod special, arma albă – derivată din unealtă sau special destinată războiului - a avut o evoluție ascendentă (privind construcția și rolul ei), cu punct final aproximativ la mijlocul secolului XX, în alt fel stau lucrurile în viața de zi cu zi, obișnuită, a omului. Neconsumată suficient în războaie, indiferent de timpul lor, agresivitatea naște și alte căi de violență:

²⁵ Radu Rosetti, *op.cit.*, pag. 58.

²⁶ *Ibidem*, pag. 72.

²⁷ *Ibidem*, pag. 78.

infraționalitatea, vânătoria și întrecerea, ale căror arme sunt aceleași ca și cele ale războiului.

Indiferent de gradul de dezvoltare a societății, delictele contra vieții și integrității persoanei au fost de cele mai multe ori comise cu arme albe, dintre care se detașează cuțitul. Crimele cu arme de foc presupun accesul la asemenea armament, ceea ce este mult mai greu de realizat în statele unde deținerea de arme este interzisă, cum este cazul României. Nu doar atât. S-a demonstrat că arma crimei este de obicei arma aflată cea mai la îndemâna făptuitorului, abia apoi cea care poate asigura atât succesul acțiunii, cât și posibilitatea ca autorul să nu fie prins. Iar calitățile unei astfel de arme trebuie să fie acțiunea silențioasă și construcția cât mai facilă. Cu ea trebuie acționat rapid, în liniște, de ea trebuie să se poată descotorosi autorul sau ea să lase cât mai puține și mai neînsemnate urme, încât identificarea ei să devină, la modul ideal, imposibilă. Un cuțit poate oferi toate aceste avantaje, față de un pistol. Însă, din păcate, deținătorii pasionați de arme de foc au perfecționat continuu aceste arme și folosirea lor, care acum pot fi și silențioase, și, uneori chiar imposibil de identificat după urmele lăsate pe cartuș sau pe glonț.

Atâta timp cât omul se folosește de unelte, el le va transforma în arme, precum țărani din trecut în războaie, în lupta de atac sau ofensivă împotriva semenului apropiat.

În concluzie, din punct de vedere istoric, armele albe sunt uneltele, instrumentele și mecanismele utilizate pentru atac și apărare, din aproape și din depărtare. Nu intră în această categorie „mașinile” de război, adevărate sisteme tehnice formate din mecanisme cu anumite mișcări, folosite pentru atacarea unor incinte și provocarea de pagube materiale și umane.

II. Considerente juridice

În literatura juridică și medico-legală românești, prea puține definiții se referă la noțiunea „armei albe”, deși ea este des uzitată în practica penală, uneori cu rezerva cunoașterii exacte a sferei ei de cuprindere.

În Legea nr. 61/1991²⁸ se făcea referire la o anumită categorie de obiecte care deveneau periculoase prin destinația lor: „*este interzis portul fără drept al cuțitului, pumnalului, boxului, castetului sau al altor asemenea obiecte folosite sau confecționate anume pentru tăiere, împungere sau lovire*”.

Pentru că reglementarea contravențională în cauză era pasibilă de numeroase interpretări (rămânând ca ele să fie analizate într-o lucrare de specific strict juridic), i s-au adus îmbunătățiri, însă nici acestea nu cuprind literal expresia „armă albă”, deși ea este rostită în birourile poliției sau în știrile din mass-media: „...au fost

²⁸ Legea privind regimul contravențiilor.

găsite asupra suspectului arme albe...”. Imaginile prezentate în acest ultim caz înfățișează un întreg arsenal de cuțite și săbii, însă oare doar acestea sunt arme albe, restul fiind obiectele de care se face vorbire în legea actuală?²⁹

Lămurirea acestui aspect devine necesară întrucât noile modificări legale transformă portul cuțitului și a altor obiecte „fabricate sau confecționate anume pentru tăiere, împungere sau lovire” (se observă înlocuirea adjectivului „folosite” în „fabricate” – referire la producția de serie) din contravenție în infracțiune, ceea ce denotă o creștere majoră a pericolului social asimilat respectivei fapte, apreciată din analiza criminologică a faptelor infracționale comise sau pretabil a fi săvârșite prin folosirea armelor de tipul respectiv.

În fine, ce înseamnă armă albă, potrivit juridicului românesc?

Conform dicționarului limbii române moderne, ea este: „Armă de oțel, cu vârf ascuțit și margini tăioase”. Sau, în dicționarul enciclopedic³⁰, arma albă este arma destinată luptei corp la corp, ceea ce, față de definiția anterioară, presupune o mai largă diversitate, atât ca materie primă, cât și ca structură.

Noul Cod Penal românesc, ce intră în vigoare în 2005, explică la art. 167 cuvântul „arme”: „Armele sunt piesele, instrumentele sau dispozitivele declarate astfel prin dispozițiile legale. Sunt asimilate armelor orice alte obiecte de natură a putea fi folosite ca arme și care au fost întrebuințate pentru atac”. Pentru armele de foc, există în legislația actuală Legea nr.295/28.06.2004, privind regimul armelor și munițiilor, însă la arma albă nu face referire vreo reglementare.

Practica medico-legală a impus câteva explicații, pornind de la două elemente: construcție și efect.

Gh. Scripcaru definește³¹ armele albe ca „obiecte mecanice, cu lamă strălucitoare (de unde le vine și numele) și care ar putea fi clasificate , după modul lor de reflectare în plagă, în obiecte despicătoare, înțepătoare sau tăioase”. După cum se constată, atributele armei albe sunt:

- existența unei lame (cuvântul „strălucitor” sugerează probabil lucirea metalului de unde și asocierea cu „alb”);
- posibilitatea de a provoca răni înțepate, tăiate și despicate.

Într-o scurtă comparație cu prevederile legale, se observă că efectele produse de arma albă, leziuni pe care traumatologia medico legală le categorisește și individualizează prin caracteristicile date tocmai de reactivitatea organismului uman, sunt similare celor ale obiectelor enumerate de legiuitor (subînțelese din tipul de acțiune): tăiere, împungere = înțepare, lovire = despicare. Numai că Scripcaru reduce simțitor numărul obiectelor care pot provoca astfel de răni la cele care au în mod necesar lamă metalică, „albă” .

²⁹ Aceeași lege republicată, cu modificările aduse de Legea nr. 169 din 10.04. 2002.

³⁰ *Mari dicționare ale limbii române* – Litera Internațional - suport digital

³¹ Gh. Scripcaru, *Medicină legală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1993, pag. 141.

VI. Beliş reia clasificarea obiectelor vulnerante, pe care nu le denumește „arme albe”, ci „arme ascuțite”, făcută în manualul de medicină legală al lui I. Moraru³², considerând-o ca cea mai apropiată din punct de vedere morfologic de aspectul lezionar rezultat³³:

a) înțepătoare:

- cu secțiune circulară: acul, sula, cuiul, dintele unei perii, pila rotundă (au formă conică și cilindro-conică);
- cu secțiunea semicirculară: vârful frigării, pila semirotundă;
- cu secțiunea fusiformă: pila cu două fețe și cu două muchii;
- cu secțiune triunghiulară sau patrungiulară: compas, floretă, pilă;
- cu secțiune neregulată: ciob de sticlă;

b) tăioase: brici, lamă cuțit, bisturiu fără vârf, secere, fierăstrău, bucați de geam;

c) tăietoare-înțepătoare:

- cu tăiș: cuțit, briceag cu vârf;
- cu două tășuri: șişul;
- cu trei tășuri: floreta;
- cu patru tășuri;

d) despicătoare: topor, satâr, bardă, sabie, coasă, teslă, daltă.

După unii autori are importanță felul cum sunt măsurate armele:

- 1) ținute în mână printr-un mâner (sabie, spadă, cuțit);
- 2) mânuite prin juxtapoziția lor la extremitatea puștii (baioneta);
- 3) mânuite grație unei tije lungi și ușoare (lancea);
- 4) arme pentru aruncat (săgeată, suliță).

În 1979, V. Terbancea se referea la arme în felul următor: "Armele albe sau corpurile ascuțite au fie lamă (muchie) ascuțită: tăietoare (brici, sabie), fie vârf: înțepătoare (cui, andrea, corn de furcă), fie și lamă și vârf: tăietoare-înțepătoare (cuțit, briceag, baionetă). Instrumente ca securea, hârlețul, sapa, satârul, deși cu lamă ascuțită, nu intră în categoria armelor albe propriu-zise. Mulți autori le consideră ca o grupă aparte: corpuri despicătoare sau tăietoare contondente"³⁴.

Înțelegem că părerile autorilor legiști sunt împărțite: odată că se discută despre obiecte vulnerante, adică cele care, prin acțiuni ca tăierea, împungerea sau lovirea, determină leziuni specifice, însă fără a fi încadrate ca arme; sau se face vorbire de arme, de diferite construcții tip, care nu cuprind și obiectele vulnerante, ca de exemplu o pilă sau un cui, care pot provoca răni înțepate asemănătoare cu cele produse de o floretă.

³² I. Moraru, *Medicina legală*, Ed. Medicală, București, 1967, pag. 54.

³³ VI. Beliş, *Tratat de medicină legală*, Ed. Medicală, București, 1995, pag. 320.

³⁴ V. Terbancea, *Curs de medicină legală*, Institutul de Medicină și Farmacie Timișoara, 1979, pag. 45.

Date prețioase se regăsesc însă în literatura străină.

Enciclopedia franceză „*Focus*” citează, privitor la arme în general, la cuprinsul Codului penal francez din 1791. Astfel: „Delictul săvârșit prin folosirea armelor este acel delict comis cu ajutorul puștilor, pistoalelor și a altor arme de foc, sulițe, săbii, pumnale, macete și toate instrumentele de tăiere, găurire și contondente”³⁵. Articolul 101 din același Cod penal arată: „Sunt cuprinse în cuvântul arme toate mașinile, instrumentele sau ustensilele care taie, găuresc sau contondente. Cuțitele și foarfecele nu vor fi reținute ca arme decât dacă au fost folosite pentru a ucide, răni sau lovi”³⁶.

Concluzia desprinsă este că există două categorii de arme:

1. cele ale căror simpla posesie constituie o circumstanță agravantă;
 2. cele ale căror folosire poate să ducă la agravarea pedepsei.
- Bastoanele și pietrele se consideră obiecte contondente.

Citat în aceeași enciclopedie, art.5 din Legea din 24 mai 1834 arată³⁷: „În temeiul art.101, indivizii care printr-o mișcare de agresiune au purtat arme la vedere sau ascunse sunt pedepsiți cu închisoarea sau pedepsiți (condamnați) cu (la) moarte, dacă au folosit armele pe care le purtau asupra lor”.

Rămânând la francezi, dicționarul „*Petit Larousse*” din anul 1967 descrie „arme blanche” ca arma ce acționează printr-un fier³⁸.

Se constată diferențierea pe care legea franceză din secolul al XVIII lea o realizează în privința tipurilor de armă, chiar dacă acestea nu primesc o denumire specifică. Cei care vor arăta clar elementele necesare unei identificări de gen a unei arme albe vor fi A. I. Vinberg și S. M. Mitricev în lucrarea „*Criminalistica*”³⁹. Ei indică cele trei aspecte esențiale ce trebuie să caracterizeze un instrument pentru ca acesta să fie considerat, juridic, armă albă:

- 1) să fie un instrument ascuțit, tăios, de împungere sau un instrument neascuțit de lovire;
- 2) destinația de a servi pentru atac și pentru autoapărare activă;
- 3) posibilitatea de a provoca cu el vătămare corporală.

Cele trei elemente specifice trebuie întrunite concomitent.

Conform dicționarului explicativ al termenelor de specialitate din lucrarea „*Arme europene de lovire și înțepare*”, „armele albe” sunt toate armele cu lamă, destinate lovirii, tăierii, înțepării și aruncării cu mână⁴⁰.

³⁵ *Enciclopedia Internațională Focus*, Ed.Bordas, Paris, 1962, pag. 209.

³⁶ *Ibidem*, pag. 210.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Petit Larousse*, Librairie Larousse, Paris, 1967.

³⁹ A. I. Vinberg, S. M. Mitricev, *Criminalistica*, București, 1953, pag. 124.

⁴⁰ H. Müller, H. Kölling, *Europäische Hieb- und StichWaffen*, Militärverlag der Deutschen Demokratischen Republik, Berlin, 1981.

În acest amalgam de definiții, istoria intervine și simplifică. Cu siguranță mai există și altele asemenea, dar nu sunt utile din moment ce nu se regăsesc în formulări legale. Dar informațiile date de aceste definiții pot fi sintetizate, întru găsirea uneia singure, care să dea armei albe înțelegerea corectă și completă de care practica judiciară românească are nevoie.

Din punct de vedere juridic, definiția propusă pentru armele albe este următoarea : *armele albe sunt toate uneltele și instrumentele⁴¹ utilizate pentru atac și apărare și care întrunesc cumulativ condițiile:*

- *pot provoca vătămări corporale din aproape sau de la distanță, fiind anume fabricate /confectionate⁴² pentru lovire, tăiere, înșepare, despicare;*
- *sunt purtate și folosite în împrejurări care pun în pericol viața, integritatea corporală și sănătatea persoanelor;*
- *nu fac parte din categoriile armelor de foc, a celor asimilate acestora, a obiectelor confectionate pe bază de amestecuri pirotehnice și dispozitivelor pentru șocuri electrice.*

Deci, după modul de luptă, arme albe pot fi:

- pentru lupta corp la corp
- pentru lupta la depărtare.

O clasificare generală a armelor albe după destinația lor se prezintă astfel:

1. arme albe de luptă - au destinație precisă de atac/apărare, derivată din construcția lor: sabie, pumnal, spadă, iatagan, sulită, șis, box, etc.
2. arme albe ocazionale: au destinație domestică (unelte), dar pot fi folosite datorită construcției lor ca arme – cuțitul, măciuca, furca, securea, toporul, sapa, dalta, foarfeca, etc.
3. arme albe de vânătoare: arc cu săgeți, sulita, cuțitul de vânătoare, cosorul, etc.
4. arme albe sportive: armele folosite în demonstrații și concursuri, cele de tăiere și înșepare fiind cu vârf rotunjit sau cu lama neascuțită;
5. arme albe de paradă: arme de luptă bogat decorate și inscripționate;
6. arme albe de panoplie: din colecțiile de armament;
7. arme albe de recuzită;
8. arme albe ascunse – deghizate în diferite obiecte: umbrelă, stilou, etc.

⁴¹ Instrumentele sunt obiecte portabile și acționate manual, deci nu cuprind și mașinile de război. Și unealta este un instrument, dar are o conotație gospodărească. Prin disocierea celor două înțelesuri se relevă mai bine destinația.

⁴² Din această perspectivă, o scândură sau o cărămidă nu va constitui armă albă, ci un obiect contondent, fiindcă nu a fost rezultatul unui proces de confectionare și nu are utilitate sau destinație specifică, ce presupune acțiuni de lovire, înșepare, tăiere. Chiar dacă poate un asemenea obiect să provoace leziuni, nu sunt întrunite toate condițiile necesare.

Fiecare dintre tipurile de arme albe susmenționate pot fi, după structura lor:

- arme albe simple: un singur corp, cu accesorii de rigoare: praștia, măciuca, prăjina, ghioaga, buzduganul, boxul, discul, bumerangul, biciul de luptă, etc.
- arme albe cu mâner: șis, cuțit, spada, sabia, cosor, baionetă, seceră, topor, secure, bardă, ciocan de luptă, pumnal, etc.;
- arme albe cu prăjină: halebarda, sulita, coasa, lancea, furca de luptă, etc.;
- arme albe cu mecanism: arbaleta, arcul cu săgeți.

În fine, după tipul principal de leziune produs:

- arme albe înțepătoare;
- arme albe tăietoare;
- arme albe tăietoare-înțepătoare;
- arme albe despicătoare;
- arme albe contondente.

Această clasificare are caracter relativ, întrucât cu o armă cu tăiș se poate provoca, folosind mânerul, o plagă zdrobită, specifică unei loviri cu o armă contondentă.

III. Tipuri de arme albe

Scopul acestei scurte analize a locului și importanței armei albe în istoria omenirii și în planul juridic românesc a fost atins, în esență. Finalul reține o selectivă descriere a unora dintre cele mai cunoscute și mai uzitate arme albe.

***Pumnalul*⁴³**

Pumnalul, un cuțit mare cu lama dreaptă, este cea mai veche dintre armele albe, din ea dezvoltându-se în epoca de bronz spada. În general, până la o lungime de 40 de cm, se consideră a fi pumnal, iar peste această lungime se consideră spadă. Pumnalele de luptă din vechime se numeau „akinakes” și aveau o gardă antropomorfă și un buton cu „antene” sau „ghiare de vultur”⁴⁴.

Pumnalul este o armă de înțepare scurtă cu lamă îngustă sau lată, dreaptă sau curbă, cu 1,2,3 sau 4 tășuri și cu mâner pentru o singură mână. Sunt arme ținute în pumn pentru a putea fi utilizate cu o mișcare rapidă de împingere a brațului de sus în jos împotriva adversarului.

⁴³ H. Müller, H. Kölling, *op.cit.*

⁴⁴ Zeno Karl Pinter, *op. cit.*, pag. 63.

Pumnalul era cunoscut din neolitic. Pumnalele cu lame late cu dublu tăiș din epoca de piatră, aveau un mâner din același material, care în cazul unor exemplare aveau formă de evantai pentru a fi mai bine poziționate în mână la lovire. Cele din epoca de bronz erau de formă și cu decorațiune variată. Până în sec. al XIII-lea nu joacă un rol important, sax-ul îndeplinind atunci funcția unei arme de înțepare. La războinicii înarmați complet, pumnalul este considerată a treia armă. Un cavaler folosea mai întâi lancea pentru împungere, apoi apela la spadă iar dacă aceasta era pierdută în luptă, folosea pumnalul. Și în cazul luptătorilor pedestrii, situația era asemănătoare. Mai întâi se loveau cu sulita lungă sau halebarda, când se crea aglomerare umană, se folosea spada scurtă și în caz de necesitate pumnalul. În viața civilă, pumnalul era util pentru că era purtat singur, pe o parte, nu îngreuna și nu încurca. De aceea era preferat de nobili, burghezi și țărani ca armă de autoapărare.

Cauza pentru reintroducerea pumnalului ca armă de război la sfârșitul secolului al XIII-lea rezidă probabil în folosirea crescândă a platoșelor, pumnalul fiind folosit, se pare, pentru lupta corp la corp, în înghesuială, pentru a înțepa în locurile mici neacoperite de platoșă. Pumnalul folosit pentru „lovitura de grație”, denumit „*misericordia*” avea de obicei o lamă îngustă, în secțiune prezentând mai multe muchii.

Anumite forme tipice ale zonei mânerului au dus la denumiri speciale pentru pumnale. Pumnalul *reniform* are în partea de jos a mânerului niște îngroșări evidente, de forma unor bulbi. Prășelele se largesc în partea superioară și au adesea aplicat un capac de metal deasupra. La pumnalele de după sfârșitul secolului al XIV-lea apare adesea între mâner și inserția lamei o plăcuță arcuită de metal. Uneori este arcuită și prelungită până la vârful lamei, formând două brațe lungi. Se poate trage concluzia că pumnalul era folosit ca și opritor/captator pentru alte lame.

Anumite caracteristici are și pumnalul tip „*plăcuțe*”. Mânerul acestuia are la ambele capete câte o plăcuță rotundă. Cea superioară are rolul de cap iar cea inferioară de parare. La anumite modele, mânerul metalic se lățește către capete sub forma unei trompete. Lamele sunt ca la cuțit, dar foarte subțiri și cu mai multe muchii în secțiune. Aceste pumnale erau folosite în perioada 1300 – sec. al XVI-lea.

Alt tip de pumnal este cel denumit „*basilard*”. Garda de parare plată, dreaptă sau curbă, este din aceeași bucată cu cârligul de la baza mânerului, deasupra căruia sunt montate plăselele. Lamele cu dublu tăiș sunt late în partea superioară și se subțiază puternic spre vârf.

O armă cu efect de surprindere era *pumnalul de mâna stângă cu lame mobile*. Din lama centrală îngustă, cu vârful lătit pornesc două lame laterale aflate la un unghi de 50 – 70 grade. Fiind închis, acest pumnal are forma obișnuită. În momentul în care luptătorul apasă un buton sau trage de un mâner curb aflat la

baza lamei, sunt eliberate cele două lame laterale, care sar fiind împinse de un arc montat în interior. Acest tip de pumnal a apărut în Italia, iar în țările europene și-a găsit utilitatea până la jumătatea secolului al XVII-lea.

De proveniență italiană este *stiletul*, un pumnal mic cu lamă îngustă având în secțiune 3 sau 4 muchii precum și gardă de parare scurtă și dreaptă. Stiletul se putea lesne ascunde sub îmbrăcăminte, datorită dimensiunii sale și era preferat de cei ce comiteau asasinat.

În fapt, pumnalul era purtat îndeobște la brâu, pe partea stângă sau dreaptă, în față sau în spate. Pentru că acestei arme i se atribuia renumele de armă perfidă, folosită pentru comiterea unor omori mișelești, pumnalul nu a fost niciodată considerat un simbol pentru putere și dreptate ca spada sau lancea.

Dintre tipurile de pumnale mai deosebite, notăm katar-ul și „coarnele fachirului”, ambele de proveniență indiană. *Katarul*, pumnalul hindus, este făcut în întregime din oțel și are un mâner în forma literei H, care se fixează în pumn. „*Coarnele fachirului*” este o armă formată din două pumnale arcuite, poziționate opus și confecționate din coarne de animal, la al căror capăt subțire se fixa o țeapă de oțel. În spațiul dintre capetele groase ale pumnaletor, prinse în două nituri, se așeza mâna. Acest pumnal se folosea ca armă de apărare de către fachiri, hinduși sacri, ce nu aveau voie să poarte arme obișnuite⁴⁵.

Hangerul

Este un pumnal mare, cu lama încovoiată, de origine orientală.

Spada

Spada este o „armă individuală de luptă corp la corp, pentru lovit și împuns, antică, medievală și modernă, cu lama dreaptă, prevăzută cu două tășuri”⁴⁶. Un vârf ascuțit indică dubla destinație de folosire, de lovire și înțepare, iar o rotunjire în partea din față a lamei indică o simplă armă de lovire. Puternica subțiere a lamei înspre partea din față indică o armă de înțepare⁴⁷. Canalele prezente pe mijlocul lamei reduc greutatea armei, ceea ce o face extrem de elastică. În partea superioară, lama era fixată într-un cârlig sau sudată de mâner. Mânerul cu buton la capăt împiedica alunecarea din mână a armei în timpul luptei și conferea ținută, creând totodată o contragreutate lamei. O lamă grea și cu lungime mare necesita un mâner lung și un pat greu. Din discul plat pentru delimitare, care conferea ținută mânerului în partea inferioară, la îmbinarea cu lama, s-a dezvoltat garda pentru

⁴⁵ Michele Byam, *Arme și armuri*, Dorlin Kindersley Limited, Slovacia, 2003, pag. 51.

⁴⁶ Zeno Karl Pinter, *op. cit.*, pag. 60.

⁴⁷ H. Müller, H. Kölling, *op. cit.*

parare. Acesta proteja mâna de pe mânerul spadei față de armele inamice, care alunecau de-a lungul lamei. Dădea posibilitate mai bună decât până atunci de a para loviturile de spadă ale adversarului și degreva prin aceasta scutul⁴⁸.

Spada se ținea de obicei într-o teacă formată din două foi de lemn îmbrăcate în piele. Spada cu teacă era purtată de obicei pe partea stângă cu centură sau ham.

Cu timpul, lama spadelor a cunoscut diverse lungimi și forme (drepte, zimțate, ondulate), acestea trebuind să fie adaptate la posibilitățile tehnice ale epocii și la modul de utilizare în luptă a armei în raport cu: alte categorii de armament, strategia și tehnica militară, echipamentul defensiv specific epocii.

Spadele din feudalismul timpuriu erau fabricate în centre de producție și ajungeau prin activități de comerț în cele mai îndepărtate regiuni ale Europei. Ulterior, spadele de ceremonie deveneau datorită meșterilor adevărate opere de artă, piese de valoare cu încrustații deosebite, din metale prețioase, cu mâner și gardă din materiale din cele mai deosebite, ca fildeşul.

Dintre toate armele lumii occidentale, spada a susținut de-a lungul timpului cea mai bogată simbolică, ceremonială, religioasă și judiciară. Spadele celebre: Excalibur a regelui Arthur, Durndart a lui Roland sau Ridil a lui Mimir, toți eroi legendari, spadele regale ale marilor conducători occidentali, toate purtau mesajul puterii și al supranaturalului.

Din simbolistica în special judiciară⁴⁹ a spadelor amintim: sabia lui Damocles este semnul puterii asupra celor slabi; în tradiția antică, Justiția are în mâna dreaptă spada; arhanghelul Mihail este reprezentat cu spadă și balanță în mâini; Isus în iconografie apare cu două spade ce îi ies din gură – Biserica Sf. Margareta din Mediaș, secolul al XV-lea; în Apocalipsa, cel de-al doilea călăreț poartă o spadă mare; spada a reprezentat un obiect de execuție nobilă în judecata capitală, ștreangul fiind considerat nedemn; o spadă se înfigea în pământ la întemeierea unui oraș (exemplu: Sibiu); dansul spadelor era un ritual întâlnit la fierari și făuritori de cuțite, ca și la călușari.

Rapiera

Este o spadă cu lama dreaptă foarte zveltă, fină cu unul sau două tăișuri și garda complexă care acoperă pumnul. Utilizarea ei era preponderentă în dueluri.

Floreata

Denumirea provine din termenul francez „fleuret”, care înseamnă „împuns”⁵⁰.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ Zeno Karl Pinter, *op.cit.*, pag. 32.

⁵⁰ *Ibidem*, pag. 33.

Floreata este o armă cu mâner având o lamă lungă, îngustă, cu tăiș simplu sau dublu, cu trei sau patru muchii, eficientă în cazul înțepării dar și pentru aplicarea unor lovituri ușoare, nepenetrante. Ca funcție, florea se aseamănă cu pumnalul lung. Denumirea franceză este de „dague” iar cea italiană și spaniolă „daga”. În majoritatea limbilor europene nu există denumiri care să diferențieze florea de spadă, cu care se aseamănă aproape perfect din punct de vedere al lamei și mânerului⁵¹.

Florea provine din Italia secolului al XV-lea, țară în care arta scrimei (duelului) se bucură de apreciere deosebită. Ca și numeroase modele de spadă, florea posedă un pat elaborat, pentru protejarea mâinii. Inițial modelul cel mai răspândit de pat este cel de cruce. Diferențe apar din punct de vedere al formei conferite de gardele de parare, drepte sau în formă de S care se răsucesc și pot forma un fel de toarte. Unele modele prezintă un coș tip grilaj ca apărătoare. Toate formele de mâner sunt menite să apere eficient împotriva armelor de înțepare și lovire ale adversarului când acestea sunt parate cu lama. Astfel, lama adversarului alunecă pe propria lamă și este oprită de garda de protecție a mâinii. Aceste garde de parare apără mâna și împotriva loviturilor directe asupra mâinii însă nu este eficient față de atacuri tip „înțepare” efectuate cu altă florea. Împotriva acestui tip de atac apare ca o îmbunătățire a dispozitivului de protecție a mâinii, garda tip „farfurie” la florea secolului al XVII-lea.

Florea deosebit de lungi nu erau potrivite ca arme militare pentru călăreți sau luptători pedestri. În a doua jumătate a secolului al XVII-lea, apar forme de florea cu lama mai scurtă și mai lată, renunțându-se la gardele lungi sau toartele de parare, în favoarea celor rotunde care apăreau mărite, dublate la unele modele.

Ca însemn simbolic al statutului straturilor sociale privilegiate, florea a luat definitiv locul spadei.

Sabia

Apare ca o „armă individuală pentru lupta corp la corp, medievală și modernă, pentru lovit și împuns, cu lamă curbată și prevăzută cu un singur tăiș pe partea exterioară a curbării și în general (cu excepția Extremului Orient) cu mânerul curbat sau înclinat în sens invers curbării lamei⁵².

Încovoierea asigură o ținută corespunzătoare, pentru că sabia nu avea, de obicei, un cap al mânerului, ci doar un mâner simplu. Pentru protejarea mâinii avea garda de parare, dar existau și săbii fără o asemenea gardă, ca de exemplu șasca caucaziană.

⁵¹ H. Müller, H. Kölling, *op.cit.*

⁵² *Ibidem.*

Sabia era preferată de trupele rapide ale cavaleriei. Fiind ușoare, erau potrivite pentru înțepare și lovire rapidă în toate direcțiile, iar principalul avantaj față de alte arme era lama încovoiată. La lovire, luptătorul trăgea arma înspre sine, producând în același timp și un efect de tăiere. Curbura diferă de la o sabie la alta. S-a dovedit că lamele mai puțin curbate sunt mai eficiente decât cele mult încovoiate. O platoșă puternică nu era străpunsă de sabie.

Sabia era cunoscută din mileniul 2 î.e.n. de către persani. Sabia persană (shamshir - coadă de leu sau scimitar) are o lamă puternic curbată, subțire, îngustată puternic spre vârf. Partea de sus a mânerului este aplecată spre partea tăișului și este prevăzută cu un capac. Gardele de parare sunt drepte și se lătesc puternic formând un scut de mijloc. Locul de proveniență, iar apoi de răspândire a săbiilor, a fost Orientul și estul Europei – Ungaria secolelor IX –X. În Europa centrală, sabia nu a avut succes până în secolul al XVII-lea, din cauza folosirii platoșelor împotriva cărora erau mai eficiente spada grea de lovire și spada puternică pentru împungere.

La sfârșitul secolului al XV-lea, apare ca armă folosită în cadrul școlilor de scrimă (duel) din Germania, așa-numitul „*Dusack*”, o armă cu o lamă foarte lată, încovoiată, ascuțită spre vârf și cu tăiș tocit. Nu avea mâner; în partea superioară a lamei se afla o spărtură în care puteau fi introduse doar patru degete. Această armă apare în manualele de scrimă până în secolul al XVIII-lea.

De la mijlocul secolului al XVII-lea, se răspândește în Polonia modelul turcesc „*karabela*”. Acest model de sabie prezintă ca o caracteristică, la capătul mânerului, un cap stilizat de vultur, aplecat pe o parte. Tipul acesta de mâner îl găsim mai târziu și la paloșe sau alte tipuri de arme de înțepare și lovire. Gardele drepte de parare se termină în mici butoni, puternic aplecați în jos, în formă de flori sau dragoni. Karabela era purtată în Polonia ca floreta în alte țări, inclusiv la costumație civilă. Din săbiile poloneze, s-au păstrat și unele pe a căror lamă este încrustat cu aur numele și portretul principelui Stephan Batory din Transilvania (1533-1586), care din 1576 a devenit regele Poloniei.

Săbiile au făcut parte, până la sfârșitul secolului al XX-lea, din armamentul de război în majoritatea țărilor europene. De exemplu, în războiul de independență din 1877-1878, lista armamentului trupelor românești cuprindea, în primul rând, săbiile de diferite tipuri: „tesac”⁵³ de infanterie, trupă; sabie de dorobanți călări, trupă; sabie - baionetă, trupă; sabie de marină, ofițer; sabie de infanterie, ofițer; sabie de cavalerie, ofițer; sabie de călărași/artilerie, trupă”⁵⁴, pe lângă alte arme albe ca spada, „pumnalul de incendiu”⁵⁵ și lancea de cavalerie și trupă. Toate

⁵³ Sabie lată, scurtă și dreaptă.

⁵⁴ Cornel L. Scafeș și colab., *Armata română în Războiul de Independență 1877-1878*, Ed. Sigma, București, 2002, pag. 369-370.

⁵⁵ *Ibidem*.

săbiile respective erau produse în manufacturi din străinătate, dintre care amintim celebrele ateliere Sollingen din Germania, vestite pentru calitatea prelucrării oțelului. Printre armurăriile prestigioase din Europa se numărau, încă din secolele medievale, cele de la Cluet – Franța, Trivelli – Italia, Toledo – Spania.

Nu se poate discuta despre sabie fără a fi amintită cea a samurailor, japonezii stăpânind încă din secolul XVII „nu numai tehnologia obținerii unor aliaje fier - oțel bine omogenizate, ci și metode de tratare termică parțială, șlefuire și lustruire ce ducea la rezultate situate la limita superioară a posibilului tehnic^{56, 57}”. Sabia samurailor rămâne modelul ideal al armei ce cucerește prin forță, flexibilitate și rezistență. La ora actuală, în Japonia sunt în jur de 250 de fierării, ce produc săbii care depășesc în frumusețe și calitate chiar și cele mai bune produse ale istoriei săbiilor.

Paloșul

Între sabie – spadă există un hibrid mai rar întâlnit, denumit în germană „Säbelschwert”⁵⁸ și desemnat în limba română cu termenul „paloș”, împrumutat probabil din limbile slave prin care acest cuvânt desemnează o armă sau un obiect pentru lovit⁵⁹. Acest tip de armă albă are lama dreaptă (uneori cu două tășuri) și cu mânerul înclinat.

Baioneta

Cuvântul „bajonett” provine, probabil de la orașul francez Bayonne, unde au fost confecționate primele arme de acest gen, însă e posibilă și proveniența cuvântului din spaniolă, „bayneta” însemnând cuțit mare. Nu s-a stabilit dacă primele baionete erau folosite în scopuri militare sau de vânătoare, acestea prezentând o lamă cu tăiș simplu sau dublu, tăiș posterior scurt, mâner de parare și vran care se înșuruba pe țeava puștii.

Armele de infanterie cu cremene și baionetă atașabilă, armă de înțepare scurtă, au înlăturat, până la sfârșitul secolului al XVII-lea, sulita lungă „pike”.

Folosirea armelor de foc cu cremene făcea imposibilă însă execuția focului în momentul atașării baionetei la armă. De aceea, manevra se executa abia după ce a fost tras ultimul foc, baioneta fiind purtată într-o poșetă. Adesea se întâmpla ca soldatul să piardă în luptă baioneta, aceasta fiind lesne retezată de pe arma de foc în urma unei lovituri aplicate de inamic. S-au încercat și alte modalități de prindere a

⁵⁶ Este vorba de obținerea pe cale mecanică a aliajului de lamă.

⁵⁷ Zeno Karl Pinter, *op.cit.*, pag. 77.

⁵⁸ Adică sabie-spadă.

⁵⁹ Zeno Karl Pinter, *op.cit.*, pag. 28.

baionetei pe armă: modelul următor de baionetă a fost cea cu țevișoară sau manșon, cu ajutorul căruia baioneta era prinsă pe țeava puștii -manșonul avea o despicătură, care făcea posibilă aplicarea baionetei pe țevi de diferite grosimi.

La ora actuală, baioneta este singura armă albă care intră în dotarea standard a trupelor de infanterie.

Toporul, barda și securea de luptă

Toporul de luptă apare în vechime, la toate populațiile războinice, ca armă de lovire. De exemplu, vikingii roteau topoarele deasupra capului înainte de a da lovitura finală, ținându-le cu ambele mâini de cozile lungi⁶⁰.

În Evul Mediu occidental, în luptă topoarele erau armele folosite de regulă de pedestrimi (țărani), fie pentru lupta corp la corp, fie prin aruncarea în inamicul plasat la distanță. Ținta putea însă fi și calul acestuia.

Cu toporul și securea (un topor cu lama având muchie mai mare) se tăiau și arbori pentru întărituri, foc etc.

Barda (hache d'armes) prezenta o lamă cu tăiș lat, subțire și curbat, pentru mărirea suprafeței de lovire.

În cazul cavaleriei, ele se mânuiau „de-a călare cu una sau cu ambele mâini”⁶¹.

Un tip de topor de luptă îl reprezintă *tomahawk*-ul, armă a indienilor americani, având lamă mai mică, alungită, atașată unei cozi lungi și ușoare, confecționată din lemn.

Secerile și coasele

Se întrebuițau ca arme de tăiere de către pedestrimi fie pentru lupta corp la corp, fie pentru a tăia picioarele cailor adversarilor.

Ghioaga și buzduganul

O bucată de lemn tare (măciucă), cu un capăt mai bombat, în care erau ținute cuie cu capete groase, ghioaga a trebuit să fie îmbunătățită în urma construirii unor platoșe puternice. A apărut, astfel, din secolul al XIII-lea, buzduganul al cărui cap era confecționat din bronz sau fier, cu ridicături sau vârfuri, pe el fiind aplicat mânerul. După secolul al XV-lea, pe capul buzduganului vor fi fixate cinci, șase sau șapte lame ascuțite de lovire, care contribuie la ușurarea armei și la un mai bun efect de lovire. Mânerul acestui tip de buzdugan era de

⁶⁰ Michele Byam, *op.cit.*, pag. 9.

⁶¹ Radu Rosetti, *op.cit.*, pag. 129.

asemenea din fier, iar poziționarea mâinii pe acesta era delimitată de două plăcuțe rotunde. Un cârlig pe capul buzduganului sau un inel la capătul mânerului făcea posibilă purtarea la curea a armei⁶².

O formă mai deosebită de buzdugan o avea așa numitul *buzdugan-pumnal*, care imita un pumn strâns, continuat cu o țeavă de fixare de forma unei manșete, care lega capul de mâner.

Trebuie subliniat faptul că buzduganul reprezenta un însemn de comandament, fiind deseori bogat ornat. De exemplu, Ștefan Voievod avea două buzdugane de argint și ar fi avut chiar și unul de aur, pe care-l ducea în alaiuri marele postelnic⁶³.

Biciul de război

Inspirat din uneltele folosite pentru bătutul păștilor, această armă se utiliza în Evul Mediu pentru a lovi în armuri, având un mâner cu un laț de care se prindea ca și capăt o bilă de fier sau de lemn, prevăzută uneori cu țepi.

Sulița

Este o armă albă utilizată încă la vânatoare sau chiar în războaie civile. Construcția ei este simplă: o prăjină, la al cărei capăt se fixează cu ajutorul unor cuie, benzi (din piele sau material textil) sau bolțuri o țevișoară cu o lamă.

Sulițele cunosc două forme: sulița de înțepare și cea de aruncare, aceasta din urmă fiind mai subțire și având o greutate mai mică, la capătul prăjinii existând o parte metalică ce funcționa ca o contragreutate.

La germanici, sulița simboliza bărbatul liber și arma zeului Wodan⁶⁴.

Lancea

Cu o formă asemănătoare suliței, lancea era folosită de către călăreții războinici. După introducerea în luptă a armurilor îmbunătățite, lancea a trebuit să fie tot mai mare și mai grea, pentru ca forța cu care lovea călărețul să fie crescută. Acesta ținea arma sub braț, iar pentru protejarea mâinii, pe prăjină se fixa un mic scut.

Lancea a fost și arma turnirurilor.

⁶² H. Müller, H. Kölling, *op.cit.*

⁶³ Radu Rosetti, *op.cit.*, pag. 247.

⁶⁴ H. Müller, H. Kölling, *op.cit.*

Halebarda

Numele armei provine de la cuvintele Helm sau Halm = prăjină și Barte = bardă. Spre deosebire de securea de luptă, halebarda are în partea superioară un vârf de împungere, iar în partea inferioară – o lamă lată pentru lovire.

În secolele XV-XVII, se utiliza în luptă un model de halebardă ușoară, numită *pertuizana*.

Cercul de război

Folosit mai ales de triburile Sikh din nord-vestul Indiei, chakram-ul este un cerc de oțel plat, cu marginea exterioară zimțată, fiind purtat în vârful unui turban înalt, conic. Cercul se rotea puternic pe degetul arătător înainte de a fi aruncat sau ținut strâns între degetul arătător și police și se proiecta cu o mișcare bruscă pornind din dreptul pieptului.

Bumerangul

Armă tradițională a aborigenilor australieni, bumerangul este confecționat dintr-o bucată de lemn curbat, care, fiind aruncată la distanță, revine la locul inițial, dacă nu a lovit ținta.

Brățara de luptă

Are aspectul unei brățări din piele sau din metal, prevăzută fie cu țepi ascuțiți, fie cu un tăiș exterior (în cazul confecționării din oțel).

Boxul

Armă de lovire, boxul constă fie dintr-o bucată de metal cu găuri pentru degete, cu care se atacă ținând pumnul strâns, fie dintr-o bucată din corn de animal sau din metal în formă de semilună închisă, prevăzută pe curbura cu țepi sau chiar cârlige.

Nunchak-ul

Format din două bucăți de lemn sau alt material, prinse una de alta cu un lat de piele sau din zale, această armă orientală este mânuită prin răsuciri stângadreapta, care îi imprimă viteză, ajutând la lovirea puternică a țintei.

Prezentarea armelor albe a fost una rezumativă, căci nevoile și imaginația au împins omul să creeze numeroase tipuri și modele de arme, cu propria lor istorie, ce ar putea face fiecare în parte obiectul unor alte studii.

HISTORICAL AND LEGAL PERSPECTIVES ON WHITE WEAPONS

Summary

The problem of weapon is a present one, with deep roots in the mankind history, where at the beginning the man had conduct himself as a hunter and a warrior.

A research of white weapons starts with a historical perspective, to observe the evolution and the importance of these in social life of the man.

Then, the juridical perspective brings the edification for the definition of „white weapons”, passing through specific literature.

Finally, a classification and a short description of the most known and used white weapons give a general view upon the problems of this study, without claiming to deplete the subject.